

‘Pas na erkenning van de nakba kunnen Israeli’s hier wortelen’

Interview met Eitan Bronstein van Zochrot

Bij wet verbieden dat Palestijnen hun nakba herdenken. Dat wil Israel Ons Huis, de rechts-extremistische partij van de nieuwe Israelische minister van Buitenlandse Zaken Avigdor Lieberman. In de Knesset heeft de partij hierover een wetsvoorstel ingediend. Dit wetsvoorstel is racistisch genoemd en bedoeld om de Palestijnse bevolking van Israel te isoleren.

Eitan Bronstein heeft in 2002 de organisatie Zochrot (Herinneringen) opgericht om de joods-Israelische bevolking bewust te maken van de nakba, de vlucht en verjaging van de Palestijnen in 1948, door die te erkennen, te herdenken en er van te getuigen. Hij meent dat de Israeli’s pas kunnen wortelen in het Midden-Oosten als ze in staat zijn hun verantwoordelijkheid voor de nakba te erkennen.

Stan van Houcke

Eitan Bronstein vertelt dat de meeste joden in Israel onwetend zijn over de nakba. Bovendien ontkennen ze die Palestijnse catastrofe: ‘De verschrikkingen zijn uit het collectieve bewustzijn gewist, ondanks het feit dat er natuurlijk wel vele duizenden joden in Israel leven die meegedaan hebben aan het massaal verdrijven van de Palestijnen.’ Het werk van Zochrot bestaat uit het terugbrengen van die herinnering: ‘Het oprichten van herdenkingstekens op de ruïnes van Palestijnse dorpen is een wezenlijk onderdeel van het cultiveren van civiele

en nationale gelijkheid, en is een uitdaging aan de geschreven geschiedenis die in het landschap is gegraveerd. Het zichtbaar maken van de vernietigde dorpen is een uitdrukking van menselijkheid, het scheidt openheid en betekent het nemen van verantwoordelijkheid, en het begint het proces van catharsis binnen de joodse gemeenschap.’ Zochrot wil de nakba een plaats geven in het joods-Israelische bewustzijn. Het is het verhaal van de ramp van het Palestijnse volk: de verwoesting van de dorpen en steden, het moorden, de verdrijving, de vernietiging van de Palestijnse cultuur. Maar de nakba is tegelijk ook het verhaal van de joden die in Israel leven, daarom is erkenning essentieel om de strijd te eindigen en om een verzoeningsproces te beginnen tussen de twee volkeren. Eitan Bronstein: ‘In Tel Aviv zijn nog restanten van een Palestijns dorp, ze liggen niet zo ver van ons kantoor. Als je daar de joodse bewoners vraagt waar ze precies leven, weten ze nog wel dat ze in het voormalige dorp Soemmeil wonen. Maar verder weten ze niets over de voormalige bewoners, over wat er met hen is gebeurd, over waar ze nu zijn of over wat ze deden voor hun levensonderhoud. Niets weten

FOTO: HELLA ROTTENBERG

Eitan Bronstein

ze erover. Zelfs niet wanneer ze in de huizen leven van de verdreven Palestijnen. Ook al wonen ze te midden van herinneringen toch zullen de joods-Israeli’s niets doen om dat verleden te achterhalen.’

Niet geworteld

Eitan Bronstein: ‘Wij joden in Israel leven hier niet echt, we zijn niet geworteld in dit land. De grondleggers kwamen uit Europa en daar wilden we op lijken. De regio waarin we leven interesseert ons niet. Wanneer wij naar het buitenland gaan, gaan we naar het Westen of naar India, nooit naar Jordanië of Egypte.’

De band met Israel is een ideologische, metafysische band, is gebaseerd op geloof of een bepaalde politieke visie op de geschiedenis. Ik denk daarom dat de sleutel voor de oplossing het recht op terugkeer is. Zodra we dit recht voor de

De oneindige oorlog

Dit interview is een deel van een uitvoerig gesprek van Stan van Houcke met Eitan Bronstein uit het boek *De oneindige oorlog*, dat zojuist bij Atlas uitkwam. Een boek vol diepgravende interviews over de dilemma’s van Israel met Israelische joden, Palestijnen en anderen, zoals Abraham Jehosjoea, Amos Oz, Ezra Nawi, Idith Zertal, Ilan Pappé, Jonathan Cook, Stephen Walt, Yakov Rabin en Salman Abu Sitta.

Palestijnen zullen erkennen, erkennen we tegelijk dat wij een onderdeel zijn van deze regio en dat we hier in vrede met onze burens willen leven en met de cultuur en de geschiedenis van het Midden-Oosten. Het gaat dus niet alleen om hun recht, maar ook om onze mogelijkheid hier geworteld te raken, vrede te sluiten met het land zelf, met de grond waarop we leven en daarom vooral ook met onszelf.'

'We laten dan weten dat we werkelijk hier, op deze plaats willen leven, en niet op een stuk grond dat een vooruitgeschoven post van de westerse wereld is. Het zal ons mogelijk maken onszelf te accepteren als inwoners van deze regio. Daarom zullen we onze verantwoordelijkheid voor de nakba moeten erkennen. Maar we staan pas aan het begin van dat proces. Een tijd geleden was er in Israel een fel debat omdat voor het eerst in een Israelisch lesboek van het ministerie van Onderwijs, geschreven voor Arabische lagere scholen, enkele regels over de nakba stonden, alleen maar heel feitelijk, dat de Palestijnen waren gevlucht in 1948 en dat deze gebeurtenis voor hen bekend staat als de nakba. Verder niets. De meeste reacties waren: als we dit erkennen geven we ze een wapen in handen, ze hebben dan argumenten om geen gehoorzame burgers van Israel meer te zijn en bovendien kunnen de Palestijnse vluchtelingen dit gebruiken om aan te vallen op ons te legitimeren.'

'In die discussie komt al snel het bekende argument antisemitisme om de hoek kijken. En het slachtofferisme. Wij joden zijn niet de daders, maar de slachtoffers. Het wezenlijke probleem van het slachtofferisme is dat het een dader de confrontatie belet met zijn diep

FOTO: MENI BERMAN/ACTIVESTILLS.ORG

Protest tegen de nieuwe nakba-wet, Tel Aviv, 27 mei 2009

verborgen schaamte over het onrecht dat hij anderen aandoet. Het gevolg is dat de Israeli's niet toekomen aan het noodzakelijke proces van erkenning.'

Beschaafde humanisten

Het is juist deze identiteit, gevormd door en voor bepaalde politieke belangen, waartegen Zochrot zich verzet. Het joods-Israelische zelfbeeld maakt vrede onmogelijk. Het dwingt de Palestijnen tot het spelen van de rol van slachtoffer, dezelfde rol die de Europese joden eeuwenlang moesten spelen: 'Wij richten ons op de vraag van de eigen verantwoordelijkheid. Op die wijze kun je iets doen met het schuldgevoel. Wij zetten de volgende stap: wij zijn schuldig en wat kunnen we daaraan doen? Allereerst doet Zochrot dit door de joodse-Israeli's te confronteren met de feiten, niet op een abstract niveau, maar door hen te laten luisteren naar het schokkende relaas van vluchtelingen. Hun verhalen zijn zo aangrijpend omdat ze niet politiek zijn, maar voorbeelden uit de alledaagse werkelijkheid, het zijn onvoorstelbare tragedies, waarmee ieder mens zich

onmiddellijk kan identificeren.'

Eitan Bronstein benadrukt tijdens het gesprek keer op keer hoe de erkenning van de etnische zuivering de kern van de Israelische identiteit raakt. Hij zegt: 'Het zit zo ontzettend diep in onze psyche. Ook bij progressieve joden, van wie je anders zou verwachten. Maar opmerkelijk genoeg is voor hen het nóg moeilijker dan voor anderen om de nakba te erkennen. Ze zien zichzelf als humanisten, beschaafd, westers, democratisch en nog meer blabla. Het is voor hen bijzonder moeilijk om hun eigendunk door te prikken. De minder geprivilegieerde joden in Israel zijn weliswaar even racistisch maar die zijn in elk geval minder gehersenspoeld door het zionisme. Er bestaan talloze grote onderhuidse spanningen in onze maatschappij, de gedachte is ook niet vreemd dat als de vijand ophoudt te bestaan, en daardoor de druk van buitenaf zal verdwijnen, de joden onderling een strijd zullen uitvechten over de vraag hoe een joodse staat eruit moet zien.'

Stan van Houcke, *De oneindige oorlog*, Uitg. Atlas, 2009, 391 p, € 24,90

Reis naar de Westelijke Jordanoever

Het Siraj Center for Holy Land Studies organiseert van 31 oktober tot 7 november 2009 een groepsreis naar Jeruzalem en de Westelijke Jordanoever speciaal voor Nederlandse deelnemers. Doel van de reis is bezoekers op veilige en verantwoorde manier te laten kennismaken met het leven op de Westelijke Jordanoever door ontmoeting met mensen wier bestaan direct beïnvloed wordt door de bezetting. Onderdeel van het programma zijn gesprekken met vredesactivisten, politici en hulpverleners aan beide zijden.

Deelnemers zullen kennismaken met studenten van de An-Najah universiteit in Nablus, met Israëliëse dienstweigeraars en met bewoners van vluchtelingenkampen. Met vertegenwoordigers van onder meer B'Tselem, de Israeli Committee Against House Demolitions, de Combatants for Peace en Defence for Children International. Een bezoek aan de vertegenwoordiger van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken in de Palestijnse gebieden behoort tot de mogelijkheden.

Vanuit Betlehem worden met een gids dagtochten gemaakt naar Jeruzalem, Hebron, Nablus en Ramallah. Daarnaast zal er ruimschoots tijd zijn Betlehem te ontdekken en contact te maken.

Het Siraj Center in Beit Sahour heeft als doel heeft contact en dialoog te bevorderen tussen Palestijnen en reizigers van over de hele wereld. Siraj doet dit door educatief toerisme, vrijwilligerskampen en uitwisselingsprogramma's.

Voor meer informatie: Christine de Vos
06-5140 75 00 cdevos@tomaatnet.nl
<http://www.sirajcenter.org>